

N:o 19.

Ank. till Riksd. Kansli d. 31 Mars 1871, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en förordning angående sparbanker.

I denna Kongl. Proposition, som tillika med de yttranden inom Kamrarne, till hvilka den gifvit anledning, blifvit remitterad till Lag-Utskottet, har Kongl. Maj:t föreslagit antagande af en så lydande

»Förordning angående sparbanker.

§ 1.

De, som vilja stifta sparbank i ändamål att mottaga smärre penningebelopp samt desamma för insättarnes räkning förränta och genom räntans läggande till hufvudstolen ytterligare förkofra, skola, innan sparbanken träder i verksamhet, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet inlemna ett exemplar af det för sparbanken antagna reglemente samt uppgifva den ort, der sparbankens styrelse kommer att hafva sitt säte.

Hvad sålunda stadgadt är skall för redan stiftad sparbank fullgöras före slutet af innevarande år.

Om fastställelse å sparbanks reglemente, der sådan äskas, är särskildt förordnadt.

§ 2.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall ock årligen å tid, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för hvarje sparbank, med afseende å innehållet af dess reglemente, bestämmes, aflemnas förteckning å de personer, hvilka, såsom hufvudmän eller styrelseledamöter, bankens förvaltning handhafva.

§ 3.

All vinst, som å sparbanks rörelse uppkommer, skall ingå i en reservfond till bestridande af nödiga omkostnader och betäckande af möjligen inträffande förluster; dock må, när reservfonden öfverstiger tio procent af insatta medel med derå upplupen ränta, öfverskottet kunna, der ej reglementet annorlunda stadgar, användas för allmännyttigt eller välgörande ändamål.

§ 4.

Finnas sparbanks tillgångar hafva genom olyckshändelse eller förlust å rörelsen så nedgått, att de, efter afdrag för annan skuld, motsvara endast nittio procent af insatta medel med derå upplupen ränta, skall sparbankens verksamhet genast afbrytas och sparbanken ställas under utredning.

§ 5.

Underlåtes hvad i § 3 eller 4 är föreskrifvet, vare hufvudmän och styrelseledamöter, hvilka i sådant afseende felaktigt förhållande finnes ligga till last, en för alla och alla för en, insättarne ansvarige för deras fordringars fulla gäldande. I öfrigt vare förvaltare af sparbank för de densamma anförtrodda medel underkastade ansvarighet endast efter de grunder, som för sysslomän i allmänhet gälla, så vidt de icke till ytterligare ansvarighet sig särskildt utfäst.

§ 6.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ege rättighet att sjelf eller genom ombud taga kännedom af sparbanks räkenskaper, jemte protokoll samt låne-, säkerhets- och öfriga handlingar, äfvensom att, derest grundad anledning förekommer till befarande af det i § 4 omförmälda missförhållande mellan tillgångar och insatta medel, förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet samt förordna om densammas ställande under utredning, till deltagande hvaruti då jemväl ett ombud af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utses.

Enahanda rätt att af sparbanks räkenskaper, protokoll och handlingar taga kännedom tillkommer ock af landstinget, samt i städer, som ej tillhöra landsting, af stadsfullmäktige årligen utsedt ombud, hvilket, derest tillgångarne finnas hafva nedgått så, som i § 4 sägs, bör derom hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande göra anmälan.

§ 7.

Öfver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut i fall, hvarom nästföregående § handlar, kan klagan föras hos Kongl. Maj:t i Dess Finans-departement, men beslutet går ändock i verkställighet, såvida ej Kongl. Maj:t annorlunda förordnar.

§ 8.

Sparbank vare uti mål, för hvilka ej annorlunda i lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, der bankens styrelse, enligt den hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gjorda anmälan, har sitt säte.

§ 9.

När sparbank varder upplöst, skall, i händelse, efter fullgörande af sparbankens alla förbindelser, någon behållning uppstår, denna användas till befrämjande af ny sparbanks uppkomst och för sådant ändamål öfverlemnas till vederbörande landsting, men, hvad angår de städer, hvilka ej i landsting deltaga, till stadsfullmäktige, derest ej Kongl. Maj:t finner godt att annorlunda, på hemställen af sparbankens hufvudmän, härom förordna.

§ 10.

Med sparbank afses i denna förordning icke sådan inrättning för pennings mottagande eller upplåning, hvarest rätt till vinstutdelning blifvit stiftarne eller deras rättsinnehafvare förbehållen, utan vare i fråga om sådan inrättning och delegarnes ansvarighet för der insatta medel tillämpligt hvad om bankinrättning i allmänhet enligt lag gäller. Drifves rörelsen under benämning sparbank, skola dock de här ofvan i §§ 1, 2, 4 och 6 gifna bestämmelser i afseende å densamma till efterrättelse lända.“

Detta förslag företer väsendtliga skiljaktigheter från det förslag till författning angående sparbanker, som blifvit uppgjort af dertill utaf Kongl. Maj:t förordnade komiterade och som är bilagdt den kongl. propositionen.

Komiterade hafva föreslagit, att sparbanks stadgar skola fastställas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som dervid tillser, huruvida stadgarne öfverensstämma med lag och de föreskrifter, sparbankslagen innehåller. För sparbank, som i afseende på stadgarne ställer sig denna lag till efterrättelse, gäller den förmån, att bankens hufvudmän äro fria från ansvarighet samt att för bankens styrelse ansvarigheten bestämmes enligt lag och bankens stadgar, då deremot den, som i annan ordning än författningen bestämmer, inrättar sparbank, skall anses drifva bankens rörelse för enskild räkning och ansvara för återbetalningen af insatta medel såsom för egen skuld, — en ansvarighet, som jemväl skall åligga hufvudmän och styrelseledamöter i nu befintliga sparbanker, derest de icke inom viss tid söka och vinna fastställelse å stadgar, upprättade i öfverensstämmelse med den nya lagen.

Öfver iakttagande af de bestämmelser, författningen innehåller i afseende å sparbankernas förvaltning, utöfvas kontroll af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dels ^m rättigheten att vägra fastställelse å bankens stadgar, derest de icke öfverens-

stämman med hvad författningen föreskrifver, dels derigenom, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall för hvarje sparbank årligen utse ett ombud, som eger deltaga i revision af bankens räkenskaper och för öfrigt bör tillse att förvaltningen besörjes i enlighet med sparbankslagen och bankens stadgar, samt att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger förordna att sparbank skall upplösas när sådana omständigheter förekomma, att efter verkställd undersökning sparbankens verksamhet finnes ej vidare böra fortgå.

Ofvannämnda bestämmelser i afseende å förvaltningen röra förnämligast hufvudmännens och styrelsens åligganden, insättning och uttagning af penningar, högsta årliga insättningsbeloppet äfvensom det kapital hvarje insättare högst må hafva innestående, beskaffenheten af den säkerhet, mot hvilken insättares fond må utlånas, bildande af reservfond och dennas användande samt sparbankens upplösning.

I Kongl. Maj:ts förslag åter äro bestämmelserna afsedda att gälla för alla sparbanker, ehvad deras stadgar äro fastställda af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller icke. Förslaget öfverlemnar till vederbörande sjelva att afgöra, huruvida fastställelse af stadgarne skall ega rum, i det att förslaget hänvisar, för det fall, att fastställelse äskas, till hvad härom är särskildt stadgadt, d. v. s. till Kongl. Kungörelsen den 22 Mars 1861, som innehåller, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger att pröfva och, så vidt med lag och laga stadgar är förenligt, fastställa förslag till reglementen för sparbanker. I följd häraf medgifver förslaget ej heller någon särskild förmån för sparbank, hvars stadgar blifvit fastställda, men förslaget ställer dock sparbankerna under kontroll af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande så till vida, som det föreskrifver, att till nämnda embetsmyndighet skall iulemnas ett exemplar af sparbankens reglemente, uppgift på den ort, der styrelsen har sitt säte, och årligen förteckning på dem, som handhafva bankens förvaltning, samt bemyndigar Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att taga kännedom om sparbanks räkenskaper och handlingar och att i visst fall förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet samt förordna om densammas ställande under utredning, till deltagande hvari jemväl ett ombud af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utses. Rättighet att öfvervaka sparbankernas ställning tillägges jemväl landstinget eller i de städer, som ej tillhöra landsting, stadsfullmäktige.

I afseende å förvaltningen meddelas inga andra bestämmelser, än om bildande af en reservfond och dennas användande samt om det fall, då sparbankens verksamhet skall afbrytas, och kontrollen öfver iakttagande af dessa bestämmelser lägger förslaget dels i den strängare ansvarighet, som drabbar dem af sparbankens förvaltare, hvilka felaktigt förhållande härutinnan finnes ligga till last, dels, hvad beträffar särskildt sparbankens ställande under utredning, i den rättighet, som, enligt hvad nyss är nämnt, tillkommer Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och vederbörande kommunalmyndighet.

Rörande sparbanksväsendet i andra länder har Utskottet ansett sig böra meddela, att i *Norge*, enligt lagen den 20 Juli 1824, sparbankerna, med vilkor, att deras reglementen fastställas af regeringen, åtnjuta vissa förmåner, såsom att sparbankerna äro befriade från stämpladt papper; att de i sparbankerna insatta medel icke kunna utmätas eller beläggas med kvarstad; att sparbankerna äro berättigade att, i händelse af uteblifven betalning å låntagares sida, på auktion försälja såväl lös som fast egendom, som må hafva blifvit lemnad såsom pant, utan att behöfva förut iakttaga åtskilliga, eljest för dylika fall gällande föreskrifter; och att sparbankerna må vid utlåning af medel förskottsvis för hvarje halft år uppbära ränta.

Den 27 December 1856 utfärdades ett cirkulär från Finance-departementet till amtmännen, hvori yttras, att inkomna förslag till sparbanksreglementen ofta i vissa punkter innehållit sådana bestämmelser, att reglementena icke kunnat fastställas, hvarföre de blifvit återsända till vederbörande, beledsagade af departementets anmärkningar. För att nu, om möjligt, undgå en vidlyftig skriftväxling i dessa mål, ansåg Finance-departementet sig böra fästa uppmärksamheten på de punkter, hvori reglementena befunnits bristfälliga, och anmärkte, i sådant afseende, till vägledning vid upprättande af reglementen, bland annat, att hvarje sparbanks förvaltning borde bestå af hufvudmän (forstanderskab) och styrelseledamöter, hvilka skulle utses på sätt närmare angifves; att reglementet borde innehålla bestämmelse om antalet hufvudmän och styrelseledamöter, som erfordras för fattande af giltigt beslut, och huruledes beslut angående förändringar i reglementet eller bankens upplösning kräfde en viss röstpluralitet; dock komme beslut i dessa frågor icke att gälla, med mindre de gillades af regeringen; att hvarje bank borde hafva en kassör, som antogs af styrelsen, men hvars lön bestämdes af hufvudmännen; och att af bankens fond finge användas för allmännyttigt ändamål allenast det belopp, hvarmed fonden vid årets utgång öfversteg en viss del, t. ex. $\frac{1}{2}$ af insatta medel.

Slutligen har den 16 Februari 1860 från Finance-departementet utfärdats cirkulär, hvarmed, till vägledning vid inrättande af sparbanker, blifvit till amtmännen öfversänt formuleradt förslag till reglementen.

I *Danmark* finnes icke någon lag angående sparbankers inrättande och förvaltning. Det är emellertid föreskrifvet, att hvarje sparbank skall årligen från trycket utgifva en redogörelse för sin ställning.

Preussiska lagen den 12 December 1838 gör inrättande af sparbanker beroende af de högsta administrativa ortmyndigheternas samtycke. Såsom vilkor för vinande af detta samtycke uppställer lagen, att den kommun, der sparbanken inrättas, genom sin representation ikläder sig ansvarighet för fullgörande af sparbankens förbindelser och ombesörjer bankens förvaltning; och att det förslag till stadgar för sparbanken, som blifvit upprättadt, befinnes ändamålsenligt.

För betryggande af insättarnes rätt och på det att kommunens garanti endast i de sällsyntaste fall måtte tagas i anspråk, stadgas, bland annat, om de sä-

kerheter, mot hvilka insättarnes fond må utlånas; huruledes denna fond bör hållas afskiljd från kommunens öfriga medel samt om bildande af en reservfond och den-
nas användande.

I öfrigt meddelas omständliga föreskrifter:

1:o om hvad stadgarne böra innehålla i afseende å insättning och uttagning af penningar, dervid jemväl, för det fall, att hvad en insättare har i banken inestående öfverstiger ett visst belopp, det medgifves sparbanksförvaltningen att för denne insättares räkning inköpa statsobligationer eller andra dylika värdepapper, hvartill insättaren då blir egare och hvarom anteckning sker vid hans konto i räkenskaperna;

2:o huruledes motbok bör öfverensstämma med sparbankens kassabok och huru i stadgarne må bestämmas, att innehafvare af en motbok eger utan vidare legitimation utbekomma de enligt boken insatta medel; och

3:o om sättet för dödande af förkommen motbok.

Öfver sparbankerna utöfvas kontroll af högsta administrativa ortmyndigheten, till hvilken årligen bör afgifvas redogörelse för sparbankernas förvaltning.

Denna myndighet eger tillse att icke genom oordentlig förvaltning insättarnes säkerhet äfventyras och kan, i händelse omständigheterna dertill föranleda, föreskrifva ändring i stadgarne.

Dess bifall erfordras jemväl till flera förvaltningsåtgärder, bland annat till beslut om användande af sparbanks reservfond.

Såsom af Statistiska Central-byråns tidskrift kan inhemtas, har antalet af sparbankerna i Sverige under de sednare åren varit i jemnt fortgående tillväxt, så att, då detsamma år 1840 uppgick till 60, vid slutet af år 1868 funnos 216 sparbanker, hvilka förvaltade ett kapital af något mera än 46,500,000 R:dr. Sparbankerna hafva förvaltats utan annan kontroll, än den de sjelfvilligt underkastat sig, utan annan garanti mot missbruk i förvaltningen, än den, som kunnat härledas från reglementen, vid hvilkas upprättande man icke varit bunden af några särskilda, i sådant hänseende stadgade föreskrifter, eller från den allmänna borgerliga lagen. Detta oaktadt hafva de fall, i hvilka förlust för insättare uppstått, om ens sådana fall kunna uppletas, säkerligen varit ytterst sällsynta; och, såsom komiterade yttrat, "det torde med temlig visshet kunna antagas att äfven för framtiden sparbanksväsendet skall, med stöd af samma krafter, som hittills för ändamålet varit verksamma, ega bestånd och sparbankernas antal kunna, om också endast småningom, vinna den ytterligare tillökning, som folkmängd och lokala förhållanden göra behöflig och önskvärd."

Lag-Utskottet

Lag-Utskottet har trots dessa förhållanden väl kunna framkalla tvekan, huruvida staten med sin lagstiftande myndighet bör ingripa på detta område, der den enskilde hittills fått fritt röra sig; — de förslag i sådan syftning, som tillförene, såsom vid riksdagarne 1862—1863 samt 1868 blifvit väckta af enskilda motionärer, hafva icke vunnit representationens bifall. Då Utskottet emellertid, med afseende derå, att de medel, som utgöra föremål för sparbankernas förvaltning, kanske till största delen tillhöra personer, hvilka icke kunna anses i stånd att sjelfve bevaka sin rätt, och i betraktande af det angelägna deri, att förtroendet till sparbankernas förmåga att fullgöra sina förbindelser till insättarne icke rubbas, ansett det vara af vikt, att stadganden meddelas till betryggande af insättares rätt och säkerhet, har i ofvanberörda förhållanden för Utskottet legat en uppfordran att härvid söka iakttaga all varsamhet.

Hvad nu beträffar komiterades förslag, hvilket blifvit inom Första Kam-maren vid remissen af Kongl. Maj:ts Proposition förordadt, så har Utskottet, med den uppfattning, som, enligt hvad nämnt är, hos Utskottet gjort sig gällande, icke kunnat tillstyrka detsamma antagande. Utskottet har nemligen ansett detta förslag med den noggranna kontroll och de stränga reglementariska föreskrifter det underkastar sparbankerna, gifva anledning att befara, derest detsamma blefve lag, att det skulle, i stället att befrämja sparbanksväsendets utveckling, verka förlamande på den enskilda företagsamheten, det medborgerliga nit, som hittills i afseende å sparbankers inrättande och förvaltning visat sig verksamt, och att allmänheten, som hittills, då den anlitat sparbankerna, varit hänvisad på sin egen om-tanke, skulle, förlitande sig på den kontroll, sparbankerna voro underkastade, hvälfva skulden för möjligen inträffande förlust på de offentliga myndigheterna eller på lagstiftningen och Utskottet har således delat den åsigt om komiterades förslag, som i den Kongl. propositionen och Herr Justitie-statsministerns anfö-rande till Statsråds-protokollet i frågan uttalats.

Deremot har det af Kongl. Maj:t framställda förslag förefallit Utskottet vara till sina grunder väl egnadt att, utan menlig inverkan på den enskilda företag-samheten, betrygga insättares rätt och säkerhet.

Hvad angår de särskilda bestämmelserna i detta förslag, så har Utskottet velat fästa uppmärksamheten derpå, att den i § 1 behandlade frågan om faststäl-lelse af sparbanks stadgar är bestämmande för lagens innehåll i öfrigt, så till vida som, derest män, såsom Utskottet ansett sig böra föreslå, godkände Kongl. Maj:ts förslag, hvilket icke påbjuder fastställelse af stadgarne, deraf blef en följd, att i lagen icke kunde inflyta några bestämmelser om hvad stadgarne skola innehålla. De föreskrifter i afseende å förvaltningen, som kunde anses nödiga för betryg-gande af insättares rätt och säkerhet, måste då lända till efterrättelse, ehvad de influtit i stadgarne eller icke. Annorlunda blef det, om man bestämde sig för

komiterades förslag, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall pröfva, huruvida sparbanks stadgar öfverensstämma med lag och sparbanksförordningen, då naturligtvis i denna sednare måste finnas bestämmelser om hvad stadgarne böra innehålla, eller för samma förslag med den af högsta domstolen föreslagna modifiering, enligt hvilken Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes befogenhet utsträcktes till pröfning jemväl huruvida stadgarne voro ändamålsenliga, då dylika bestämmelser voro af nöden fastän väl egentligen till ledning vid sparbankers inrättande och för åstadkommande af likformighet i sparbankernas förvaltning.

På det att stadgandet i § 1 må kunna tillämpas jemväl i afseende å Stockholms stad har Utskottet ansett orden "i länet" böra utgå.

För att göra den i § 2 nämnda förteckning å dem, som handhafva sparbanks förvaltning, lättare tillgänglig för allmänheten har Utskottet föreslagit ett stadgande om förteckningens offentliggörande.

Vidare har Utskottet till de af Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelser i afseende å förvaltningen af sparbankerna föreslagit det tillägg, hvilket Utskottet ansett vara af vigt för betryggande af insättarnes rätt, nemligen att revision af sparbanks räkenskaper skall årligen ske, hvarvid Utskottet jemväl, med afseende å det angelägna deri, att sparbankernas ställning offentliggöres, föreslagit ett stadgande härom.

Då Utskottet ansett användande af sparbanks reservfond för annat än allmännyttigt eller välgörande ändamål icke böra medgifvas, har Utskottet sökt åt sednare mom. af § 3 gifva en lydelse, som tydligen uttrycker detta.

Vid stadgandet i § 4 om sparbanks ställande under utredning först då tillgångarne nedgått så, att de, efter afdrag för annan skuld, motsvara endast nittio procent af insatta medel med derå upplupen ränta, har blifvit anmärkt, att det samma icke vore tillräckligt betryggande för insättare i afseende på utbekommande af deras medel; men med afseende å de stora olägenheter, som alltid måste vara förenade med ett afbrytande af en sparbanks verksamhet och då ett missförhållande emellan tillgångar och insatta medel, — ofta föranledt af tillfälliga och snart öfvergående förhållanden, — innan det gått så långt, som i Kongl. Maj:ts förslag förutsattes, i allmänhet icke torde medföra sådant äfventyr för insättare, att sparbanksrörelsen ovilkorligen bör afbrytas, har Utskottet ansett sig härutinnan icke böra afvika från hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

I sednare mom. af § 6 stadgas om den kontroll, kommunalmyndigheterna böra utöfva öfver sparbankerna. Då emellertid åt detta stadgande, sådant det blifvit uppställt, skulle kunna gifvas den tydning, att stadsfullmäktiges befogenhet sträckte sig till kontroll öfver hvarje sparbank, hvars styrelse hade sitt säte i staden, således äfven öfver sparbank, som till äfventyrs vore inrättad uteslutande med afseende å landsbygdens behof, har Utskottet, som ansett denna befogenhet böra

inskränkas till det fall, att sparbank blifvit inrättad särskildt för kommunen, föreslagit en förändring af stadgandet i sådan syftning.

I fråga om sättet för användande af den behållning, som kan uppstå sedan sparbank blifvit upplöst, har Utskottet afvikit från Kongl. Maj:ts förslag, i det att Utskottet dels funnit medgifvande böra lemnas att använda behållningen, utom för beredande af ny sparbanks uppkomst, jemväl för annat allmännyttigt ändamål, dels gjort behållningens användande i första rummet beroende på hufvudmännens beslut, med vilkor dock, att detta beslut godkännes af Kongl. Maj:t, dels ansett det icke vara lämpligt, att landstinget tillerkännes rätt att använda behållningen i annat fall, än der sparbanken omfattat ett helt län, dervid Utskottet tagit hänsyn till de sparbanker, som kommit till stånd genom åtgörande af en eller flera kommuner, dels ock funnit det böra uttryckas, att lagens bestämmelser icke inverka på föreskrifter om behållningens användande, hvilka må hafva för en eller annan sparbank meddelats innan lagen om sparbankerna promulgerades.

Slutligen har Utskottet, i fråga huruvida de i sparbankslagen förekommande stadganden borde lända till efterrättelse så snart lagen blifvit till efterlefnad kungjord, funnit anledning icke förekomma att derutinnan frångå Kongl. Maj:ts förslag vidare, än att Utskottet ansett förbudet i § 3 att använda sparbanks reservfond innan den öfverstigit tio procent af insatta medel med ränta icke böra tillämpas på redan befintliga sparbanker förr än fem år från slutet af det, under hvilket lagen utfärdas. I många fall, der sparbanker plägat med större belopp af sin reservfond, än med den nya lagen blefve förenligt, understödja ett eller annat allmännyttigt företag, en eller annan gagnelig inrättning, skulle ett plötsligt indragande af sådant understöd kunna verka menligt.

Med erinran, att i det lagförslag, Utskottet, på grund af hvad nu blifvit anfördt, förelägger Riksdagen, afvikelserna från det Kongl. förslaget äro utmärkta med kursiv stil, får Utskottet härmed vördsamt hemställa:

att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts Proposition icke kan oförändrad bifallas, måtte för sin del besluta följande

Förordning angående sparbanker.

§ 1.

De, som vilja stifta sparbank i ändamål att mottaga smärre penningebelopp samt desamma för insättarnes räkning förränta och genom räntans läggande till hufvudstolen ytterligare förkofra, skola, innan sparbanken träder i verksamhet, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inlemna ett exemplar af det för sparbanken antagna reglemente samt uppgifva den ort, der sparbankens styrelse kommer att hafva sitt säte.

Hvad sålunda stadgadt är skall för redan stiftad sparbank fullgöras före slutet af innevarande år.

Om fastställelse å sparbanks reglemente, der sådan äskas, är särskildt förordnadt.

§ 2.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall ock årligen å tid, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för hvarje sparbank, med afseende å innehållet af dess reglemente, bestämmelser, aflemnas förteckning å de personer, hvilka, såsom hufvudmän eller styrelseledamöter, bankens förvaltning handhafva; *börande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande låta denna förteckning införas bland länskungörelserna eller i tidning i orten.*

§ 3.

Revision af sparbanks räkenskaper skall årligen förrättas; och bör revisionsberättelsen tillika med det yttrande af bankens styrelse, hvartill densamma må hafva gifvit anledning, insändas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för att kungöras på sätt i § 2 sägs.

§ 4.

All vinst, som å sparbanksrörelse uppkommer, skall ingå i en reservfond, till bestridande af nödiga omkostnader och betäckande af möjligen inträffande förluster; dock må, när reservfonden öfverstiger tio procent af insatta medel med derå upplupen ränta, öfverskottet kunna, der ej reglementet *stadgar, att hela vinsten skall ingå i reservfonden*, användas för allmännyttigt eller välgörande ändamål.

§ 5.

Finnas sparbanks tillgångar hafva genom olyckshändelse eller förlust å rörelsen så nedgått, att de, efter afdrag för annan skuld, motsvara endast nittio procent af insatta medel med derå upplupen ränta, skall sparbankens verksamhet genast afbrytas och sparbanken ställas under utredning.

§ 6.

Underlåtes hvad i § 4 eller 5 är föreskrifvet, vare hufvudmän och styrelseledamöter, hvilka i sådant afseende felaktigt förhållande finnes ligga till last, en för alla och alla för en, insättnarne ansvarige för deras fordringars fulla gäldande. I öfrigt vare förvaltare af sparbank för de densamma anförtrodda medel underkastade ansvarighet endast efter de grunder, som för sysslomän i allmänhet gälla, såvidt de icke till ytterligare ansvarighet sig särskildt utfäst.

§ 7.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ege rättighet att sjelf eller genom ombud taga kännedom af sparbanks räkenskaper jemte protokoll samt låne-, säkerhets- och öfriga handlingar äfvensom att, derest grundad anledning förekommer till befarande af det i § 5 omförmälda missförhållande emellan tillgångar och insatta medel, förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet samt förordna om densammas ställande under utredning, till deltagande hvaruti då jemväl ett ombud af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utses.

Enahanda rätt att af sparbanks räkenskaper, protokoll och handlingar taga kännedom tillkommer ock af landstinget samt, *der sparbanken är inrättad för stad, som ej tillhör landsting*, af stadsfullmäktige årligen utsedt ombud, hvilket, derest tillgångarne finnas hafva nedgått så, som i § 5 sägs, bör derom hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande göra anmälan.

§ 8.

Öfver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut i fall, hvarom nästföregående § handlar, kan klagan föras hos Kongl. Maj:t i Dess Finans-departement, men beslutet går ändock i verkställighet, såvida ej Kongl. Maj:t annorlunda förordnar.

§ 9.

Sparbank vare uti mål, för hvilka ej annorlunda i lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, der bankens styrelse, enligt den hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gjorda anmälan, har sitt säte.

§ 10.

När sparbank varder upplöst, skall, i händelse, efter fullgörande af sparbankens alla förbindelser, någon behållning uppstår, denna användas till befrämjande af ny sparbanks uppkomst eller annat allmännyttigt ändamål, efter ty Kongl. Maj:t, på hemställan af bankens hufvudmän, förordnar.

Sker ej sådan hemställan, då skall, der den upplösta sparbanken omfattat ett helt län, öfverskottet öfverlemnas till vederbörande landsting.

Har sparbanken blifvit inrättad på särskildt föranstaltande af en eller flera kommuner, varde öfverskottet öfverlemnadt till denna kommun eller dessa kommuner.

Är ej något af dessa fall för handen, då må den upplösta sparbankens behållning användas af den kommun, der bankens styrelse haft sitt säte.

Har, i fråga om användande af sådan behållning, för sparbank redan blifvit annorlunda bestämdt, än nu sagdt är, vare det gällande.

§ 11.

Med sparbank afses i denna förordning icke sådan inrättning för penningars mottagande eller upplåning, hvarest rätt till vinstutdelning blifvit stiftarne eller deras rättsinnehafvare förbehållen, utan vare i fråga om sådan inrättning och delegarnes ansvarighet för der insatta medel tillämpligt hvad om bankinrättning i allmänhet enligt lag gäller. Drifves rörelsen under benämning sparbank, skola dock de här ofvan i §§ 1, 2, 5 och 7 gifna bestämmelser i afseende å densamma till efterrättelse lända.

§ 12.

Hvad i § 4 är stadgadt derom, att sparbanks reservfond icke må användas innan den öfverstigit tio procent af insatta

medel med ränta, skall ej ega tillämpning i afseende å redan stiftad sparbank förr än fem år förflutit från slutet af det år, under hvilket denna förordning blifvit utfärdad.

Stockholm den 21 Mars 1871.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Grefve *Mörner*: "Ifrån det af Utskottet upprättade förslag är jag hufvudsakligen skiljaktig deruti, att jag anser att 1:sta § bort innehålla föreskrift derom, att sparbanksreglemente alltid borde, för vinnande af fastställelse, till Konungens Befallningshafvande inlemnas, då Konungens Befallningshafvande naturligtvis skulle ega rätt att pröfva reglementets innehåll. Vidare och utan att vilja ingå i någon särdeles detaljerad lagstiftning, anser jag dock att en § ilagen bort innehålla föreskrift derom, att vissa hufvudsakliga omständigheter borde i sparbanksreglemente ovilkorligen inflyta, såsom, om sparbankens förvaltning, om vilkoren för insättning och uttagning af penningar samt om hufvudgrunderna för placeringen af sparbankers medel."

af Herr *Ribbing*: "I sparbankerna har en inrättning uppstått, som utan tvifvel är en bland de för en ekonomiskt lycklig framtid för fäderneslandet mest viktiga, såvida denna inrättning är egnad att upplifva och framkalla den anda af sparsamhet och det intresse för tillvaratagande af äfven de små produkterna af flit och ordning, hvarigenom sjelfva roten till fattigdom och elände undanrödjes. Dessa banker hafva ock så länge existerat och hittills skötts på ett sådant sätt, att deras betydelse alltmera verkligen börjat inses och förtroendet för dem i allt vidsträcktare kretsar utbreddt sig, så att desamma nu disponera öfver medel, som representera många tusendes ekonomiska väl eller ve. Så mycket viktigare är då den ostörda och säkra fortgången af deras gagnande verksamhet på ett sådant sätt, att det en gång vunna förtroendet ej störes eller upphör, eller resultatet af måhända

många års flit och omtanke för en i ekonomiskt hänseende betryggad framtid äfventyras eller förstöres; och denna ostörda och säkra fortgång blir om möjligt ännu mera viktig med afseende derå, att frågan här gäller till största delen de minst bemedlade och med affärers skötande minst bekanta medlemmarne i samhället. Att nu den lyckliga framgång, sparbankerna hittills företett, kan hämmas och skadas genom ett för mycket af reglementerande från det allmännas sida, lider väl intet tvifvel, såvida alltför minutiösa föreskrifter, ännu mera omgångar och former, som för ändamålet ej synas nödvändiga eller på alla ställen lika lämpliga, naturligen skola verka förlamande, minska eller borttaga intresset för sparbanksrörelsens utvidgande och nya sparbankers inrättande hos sådane män, hvilka, af nit för det allmänna och utan egen vinst, med hitkörande angelägenheter sysselsatt sig. Men icke mindre ögonskenligt synes mig, att det allmänna ock kan fela genom underlåtande eller ett för litet i ordnande och betryggande af sparbanksrörelsen. Detta är lätt att finna. Om det t. ex. redan ansetts nödvändigt att staten, till noggrant bestämmande af rättsförhållandena och skydd mot ekonomiska förluster, med särskild lagstiftning trädte fram för de fria associationer, som kallas aktiebolag, i den mån dessa vunnit en större utbredning och representera större kapitaler, så synes tillräckligt skäl till likartad åtgärd beträffande sparbankerna vara för handen redan af den anledning att dessa nu representera ett kapital af ej mindre än 40 millioner R:dr R:mt. Men härtill kommer, hvad dessa sparbanker angår, den högst viktiga omständighet att de aldrig fleste, som i dessa hafva penningar insatta, äro sådana, som, till följd såväl af sin samhällsställning som sitt arbete, hvarken hafva förmåga eller tid att, såsom delegare i andra bolag, sjelfva bevaka sin rätt eller bedöma graden af säkerhet hos den inrättning och af dess förvaltning, i hvilken de insatt ofta nog måhända allt, som skall betrygga deras framtid mot nöd och elände. Det är blott en följd af sjelfva ändamålet och betydelsen af sparbankerna, att de flesta bland insättarne äro barn, qvinnor, tjenstehjon, arbetare. Men just i detta förhållande ligger då ock en oafvislig anledning för det allmänna att uppträda, ej såsom förmyndare, men väl såsom beskyddande och öfvervakande i förhållande till nämnda dess medlemmars rättsliga trygghet.

Att finna ett lagom mellan ett sådant för mycket eller för litet af lagstiftning och åtgärder från det allmännas sida beträffande sparbankerna, torde ej vara en lätt uppgift. För min del anser jag såsom allmän regel dervid det nyss nämnda: att staten ej bör uppträda såsom förmyndare vare sig för sparbankernas styrelser eller för insättarne, men väl, med hänseende till de sistnämndas samhällsställning, såsom särskildt skyddande och öfvervakande deras rätt och säkerhet, hvilka ej äro i tillfälle att i samma grad, som de flesta andra, sjelfva för sådant ändamål vidtaga tillräckliga mått och steg. Jag drager ej i betänkan att anse det förslag till lag för sparbanker, som blifvit uppgjort af för sådant ändamål tillsatte komiterade,

komiterade, och hvilket förslag finnes bifogadt den Kongl. Propositionen i ämnet, gå alltför långt i detaljerade föreskrifter beträffande anordningar, hvilka bättre må lemnas åt särskilda sparbanksreglementen att närmare och på det för olika förhållanden mest lämpliga sätt bestämma, och är derföre med Utskottet ense deri, att ej tillstyrka antagandet af detta komiterades lagförslag. Men å andra sidan synes mig Kongl. Maj:ts nådiga förslag till lag för sparbanker, äfven med de tillägg, Utskottet tillfogat, icke för ändamålet och betydelsen af en sådan lag vara i allo tillfyllestgörande.

De garantier för insättarnes säkerhet, det Kongl. lagförslaget innehåller, återfinnas i dess §§ 3 och 4: stadgandet om bildande af en reservfond till minst 10 procent af insatta medel med derå upplupen ränta, samt skyldighet för sparbank att inställa sin rörelse, när tillgångarne nedgått till 90 procent af insatta medel med derå upplupen ränta; hvartill komma stadgandet i § 5, om den eventuella påföljden af uraktlåtenhet att iakttaga nyssnämnda stadganden, och i § 6, om rätt för Konungens Befallningshafvande att anbefalla cession, der det i § 4 bestämda förhållande inträffat. Till dessa garantier har Utskottet fogat den, som ligger i offentliggörande af revisionsberättelse och med anledning af sådan fattadt beslut, och ehuru jag tillfullo instämmer i detta förslag till tillägg utöfver hvad Kongl. Maj:ts nådiga förslag innehåller, kan jag dock ej finna detsamma *ensamt* vara tillräckligt.

Vid dessa, i §§ 3 och 4 af Kongl. Maj:ts förslag fastställda garantier framställde sig genast den anmärkning att, ehuru rigtiga och viktiga de utan fråga må erkännas vara, likväl, då fråga är om insättarnes säkerhet för insatta medel, minst lika stor vikt, som vid bildande af reservfond och cession under gifna förhållanden, ligge på det sätt, hvarpå sparbank utlånar der insatta medel och i afseende på dessa bevakar sin rätt, kort sagdt, bedrifver sin affärsrörelse. Detta är klart då man besinnar, att reservfonden endast behöfver utgöra en tiondedel af insatta medel och att vid en cession den nominella tillgången af 90 procent i verkligheten visst ej lemnade detta belopp, att ej tala om den totala rubbning, förtroendet till hela sparbanksväsendet skulle lida, om den olycka inträffade att, vore det ock blott en enda sparbank, skulle blifva insolvent. Den garanti, jag i detta hänseende saknar, är först den af fullt lämpligt och ändamålsenligt reglemente. Om jag således, för att säkerhet i detta hänseende må ernås, redan beträffande § 1 afviker från Utskottets förslag och anser Konungens Befallningshafvande böra pröfva och fastställa förslag till sparbanksreglemente — för öfrigt derutinnan i full öfverensstämmelse med och under åberopande af ej mindre komiterades förslag, än högsta domstolens anmärkning och föreslagna ordalag, — har sådant ingalunda sin anledning i någon misstro mot stiftarnes af sparbank redliga vilja och oegennyttiga uppsåt, hvilka jag fastmer, just i och med deras intresse och möda för anordnande

af inrättningar, som ej bringa dem någon särskild fördel, anser höjda öfver allt tvifvel. Men dels visar en ej så alldeles sällsynt erfarenhet om andra, ej mindre till syfte och betydelse ädla och oegennyttiga inrättningar, huru det kunnat inträffa, att desamma, om ock i sin begynnelse och tidigare tillvaro ordnade och skötta på exemplariskt sätt, likväl under tidernas längd nedsjunkit till obetydlighet och jemförelsevis föga motsvarat sitt ändamål, ej till följd af någon slags oredlighet i förvaltningen, men med anledning af minskadt intresse, nit och sjelfuppoftande möda dervid. Dels ock hvad särskildt sparbankerna angår, må man väl märka, att, äfven med bästa vilja i verlden, förmågan att skrifva ändamålsenliga och betryggande lagar och reglementen, liksom den att utan ledning och anvisning sköta vidsträcktare affärer, är en konst, till hvars utbildning fordras mycken öfning och vana. Och denna anmärkning eger i ifrågavarande hänseende i samma mån större befogethet, som sparbanksväsendet lyckligtvis synes alltmera utbreda sig äfven till aflägsnare och mindre landsorter, der *den slugs färdighet* och vana, som nyss nämndes, måhända någon gång kan vara i mindre mån att påräkna eller anträffa. — Med nu antydda bestämning i § 1 torde sjelfklart vara, att efter den bör följa en §, upptagande om hvilka förhållanden reglemente bör innehålla stadganden, ej mindre såsom ledning vid reglementes upprättande och uttryck af statens fordran dervid, än såsom måttstock, anvisning och norm åt Konungens Befallningshafvande vid pröfningen af ingifvet förslag.

Vidare saknar jag, med afseende på ofvan uppgifna hufvudsyfte för en lag om sparbanker: insättarnes säkerhet, och' ej mindre med afseende på sjelfva organisationen af nämnda inrättningar, i det Kongl. förslaget hvarje bestämdt stadgande om *hvilka*, som i sista hand ansvara för sparbankens fullgörande af ingångna förbindelser och beskaffenheten af detta ansvar, likasom för öfvervakandet af dess verksamhet, pröfningen af dess ställning, kort sagdt, hvilka de äro, som bilda och företråda den persona moralis, som kallas en sparbank. Villigt erkännes, att sparbanksreglemente kan vara sådant, att insättarne ock äro sparbankens delegare. Men hvarken innehåller det Kongl. lagförslaget något stadgande att så skall vara, icke heller är sådant det vanliga i våra befintliga sparbanker, hvilket ock med afseende på pluraliteten af insättares samhällsställning och öfriga verksamhet utan tvifvel vore föga lämpligt. Lika litet kunna styrelsens ledamöter såsom sådana utgöra de egentliga företrädarne af sparbanken. Styrelsens ledamöter *kunna* visserligen tillika ega nyssnämnda betydelse; *såsom* ledamöter af styrelsen åter äro de förvaltare, hvilka skola tillsättas och för sin förvaltning erhålla decharge, sedan densamma af tillsatte revisorer blifvit bedömd. Hvem är nu den, som fullgör dessa funktioner och hvilkas förvaltare styrelseledamöterna äro, hvem den, i förhållande till hvilken insättarne äro fordringsegare — den vanliga ställning insättarne intaga till våra befintliga sparbanker. Derpå lemna det Kongl. förslaget intet svar, om det ock, att döma af vissa uttryck, förutsätter, att hufvudmän skola, eller åtmin-

stone kunna finnas. Mig synes att, efter de §§, som angifva villkoren för stiftande af sparbank, ett stadgande om sådana hufvudmän eller principaler för sparbank och om deras allmännaste åligganden nödvändigt måste inflyta såsom egentligt konstitutivt i förhållande till hela inrättningen, dessa principaler må i öfrigt vara vissa personer, eller utgöras af kommun eller t. ex. hushållningssällskap, i hvilka sednare fall deras funktioner naturligen utöfvas af kommunens laglige och med dess rätt beslutande styrelse, eller af den verkställande myndigheten inom sällskapet. Äfven härutinnan kan jag åberopa så väl komiterades förslag som Högsta Domstolens auktoritet.

Slutligen och hvad angår de §§ i Kongl. Maj:ts nådiga förslag, hvilka just skulle tillgodose insättarnes säkerhet för sina fordringar, eller egentligen beträffande den för nyssanförda ändamål viktigaste af dessa §§, den om reservfonds bildande, saknar jag i samma nådiga förslag ej mindre stadgande, som, genom bestämd laga påföljd för uraktlåtenhet af detsamma iakttagande, gäfvit tillfyllestgörande visshet om att det alltid blefve tillämpadt, än ock anvisning om, huru sådan laga påföljd skall göras gällande. Vål stadgar § 5, såsom eventuel påföljd af uraktlåtenhet att på i § 3 föreskrifvet sätt bilda och använda reservfond, solidarisk ansvarighet för försumliga hufvudmän och styrelseledamöter för fullt gäldande af insättarnes fordringar. Men det är ej svårt att finna, att denna eventuella påföljd ej alltid, om t. ex. rörelsen i öfrigt går bra samt sålunda föga fara för följderna inträffande synes vara för handen, skall utgöra en säker garanti mot användande af reservfondsmedel, låt vara i god tro och för allmännyttigt ändamål, innan samma fond stigit till det belopp, som medger sådant användande. Det är, å andra sidan, lätt att se, att om ock fara för skada eller förlust för insättare ej genast, sedan stadgandena om reservfond blifvit åsidosatta, utan måhända långt sednare inträffar, icke desto mindre, när sådant sker, äldre försummelser vid reservfonden kunna till sådant förhållande verksamt hafva bidragit, eller åtminstone befintligheten af reservfonden i laga skick alltid vid sådant tillfälle skall utgöra en ökad tillgång. Skall fullständig säkerhet i ifrågavarande hänseende vinnas, synes sättet för dess ernående endast kunna bestå i stadgande af ovilkorlig återbäringsskyldighet till reservfonden af medel, som från densamma, i strid mot § 3, blifvit till andra ändamål använda, oberoende af afvaktan på, huruvida någon skada af sådant användande för insättarne följt. — I § 6 af det Kongl. förslaget är rätt visserligen förbehållen åt Konungens Befallningshafvande att ingripa, för att sätta cessionsmessig sparbank i cession, och gerna må medgifvas, att den yttersta utvägen af cession må vara ett nödvändigt ondt, om ock hjälpen åt insättarne att utfå deras *fulla* rätt dervid kommer för sent. Deremot finnes ingen rätt eller åliggande för Konungens Befallningshafvande stadgad i fall af försummelse i afseende på det för insättarne långt viktigare stadgandet beträffande reservfonden. Likväl synes här just vara ett fall för handen, då det allmänna borde ingripa så-

som skyddande insättarnes rätt, så mycket heldre, som insättare svårligen lära kunna ingripa förr, än genom försummelse verklig skada redan uppstått, ej heller i vidsträcktare mån, än att han får sådan för *sin* räkning och fordran ersatt. Tillägg till §§ 5 och 6 i det Kongl. förslaget i nu nämnda syftning hafva af nu anförda skäl synt nödvändiga, så mycket heldre, som utan stadgande af tillfyllestgörande laga påföljd för öfverträdelse af § 3 och utan rätt för någon att vidtaga laga åtgärder för att göra sådan påföljd gällande, förstnämnda § mera får karakteren af råd och anvisning, än af lag.

Med de förändringar och tillägg vid Kongl. Maj:ts nådiga förslag, hvartill härmedelst grunder blifvit anförda, kan och för en bestämd skilnad göras mellan sparbank, vid hvars stiftande laga föreskrifter blifvit iaktagna och hvilken förthy må anses erbjuda insättarne större säkerhet samt derföre ock betraktas såsom den enda i sitt slag önskvärda, samt sådan inrättning, med eller utan namnet, som icke uppfyllt samma vilkor; och genom stadgad olikhet i ansvar för ersättande af möjliga förluster kan en skäligen uppmuntran gifvas till stiftelser af förra slaget, heldre än af det sednare. I enlighet med yttrande af Högsta Domstolens ledamöter, anser jag en paragraf i denna syftning böra införas, innehållande stadgande af ersättningsauvaret för sparbanker, som drifva rörelse utan iakttagande af nämnda, i ifrågavarande lag stadgade vilkor. Att detta ansvar blifvit strängt bestämdt, har sin grund på en gång i afseendet på insättarnes säkerhet och med hänsyn dertill, att dyliga bankers inrättning må anses såsom icke önskvärd.

Jag har härmed antydt de skäl, som synas mig afgörande för att yrka förändringar i vissa paragrafer så af Kongl. Maj:ts nådiga förslag, som i Utskottets. För större åskådlighet af det hela har jag emellertid ansett lämpligast, att i det förslag till lag för sparbanker, jag härmed går att reservationsvis framställa, äfven upptaga de paragrafer, i afseende å hvilka jag öfverensstämmer med Utskottet och hvilka alltså äro ordagrant lika med i dess förslag innehållna, och har jag vid hvarje paragraf utmärkt der sådant är förhållandet.

Jag får alltså värdsamt föreslå, det Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till

Förordning angående Sparbanker.

§ 1.

De som vilja stifta sparbank i ändamål att emottaga smärre penningebelopp samt desamma för insättarnes räkning förränta och genom räntans läggande till hufvudstolen ytterligare förkofra, skola, innan sparbanken träder i verksamhet, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande söka fastställelse af sparbankens stadgar och vid ansökningen bifoga förslag dertill.

Pröfvas förslaget öfverensstämma med denna förordning samt i öfrigt lagligt och ändamålsenligt, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att den sökta fastställelsen meddela.

§ 2.

De i § 1 omförmälda stadgar skola innehålla bestämmelser i följande ämnen:

a) om sparbankens förvaltning och styrelsens redovisnings-skyldighet; om huru beslut skola fattas och på hvad sätt beslutanderätten dervid är fördelad mellan hufvudmän och styrelse;

b) om den ort, der styrelsen har sitt säte;

c) om sättet för revision af räkenskaperna och för revisionsberättelsens offentliggörande;

d) om villkoren för insättning och uttagning af penningar; om det belopp, hvarje insättare högst må hafva innestående; huru motbok bör vara inrättad och förlorad sådan af ny ersättas;

e) om utlåning af sparbankens medel;

f) hvarest och huru kassa och säkerhetshandlingar skola förvaras;

g) om sättet för vinnande af ändring i stadgarne.

§ 3.

För hvarje sparbank skall finnas ett bestämdt antal principaler eller hufvudmän, såvida ej kommun eller hushållningssällskap åtagit sig det ansvar och de skyldigheter, som eljest åligga hufvudmännen. Dessa skola

tillsätta styrelse;

utse revisorer;

efter inhemtad kännedom af revisorerne berättelse meddela styrelsen decharge, eller, der anmärkning förekommit, som ej blifvit af styrelsen nöjaktigt förklarad, vidtaga den åtgärd hvartill omständigheterna kunna föranleda; besluta öfver de framställningar och förslag, som af styrelsen eller revisorerne kunna göras;

behandla de ärenden i öfrigt, hvilka, enligt de för sparbanken fastställda stadgar, kunna förekomma;

tillse det stadgarne af styrelsen behörigen iakttagas.

Är kommun eller hushållningssällskap sparbankens hufvud-

man, gälle om vederbörande kommunalstyrelse eller förvaltningsutskott hvad här ofvan om hufvudmän sägs.

§ 4.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall årligen å tid, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för hvarje sparbank med afseende å innehållet af dess reglemente bestämmer, aflemnas förteckning å styrelseledamöterna och hufvudmännen, eller, i det fall sista momentet af föregående paragraf omnämner, uppgift på den myndighet, som hufvudmannabestyret handhafver. Samma uppgift skall ock, genom styrelsens försorg, införas i en inom orten spridd tidning, eller på annat lämpligt sätt offentliggöras.

§ 5. (= Utskottets § 3.)

Revision af sparbanks räkenskaper skall årligen förrättas, och bör revisionsberättelsen jemte det beslut, som i anledning deraf blifvit fattadt, insändas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, äfvensom på det i § 4 föreskrifna sätt offentliggöras.

§ 5. (= Kongl. Maj:ts förslag § 3, Utskottets § 4.)

All vinst, som å sparbanksrörelse uppkommer, skall ingå i en reservfond till bestridande af nödiga omkostnader och betäckande af möjligen inträffande förluster; dock må, när reservfonden öfverstiger tio procent af insatta medel, med derå upplupen ränta, öfverskottet kunna, der ej reglementet stadgar, att hela vinsten skall ingå i reservfonden, användas för annat allmännyttigt eller välgörande ändamål.

§ 7. (= Kongl. Maj:ts förslag § 4, Utskottets § 5.)

Finnas sparbanks tillgångar hafva genom olyckshändelse eller förlust å rörelsen så nedgått, att de, efter afdrag för annan skuld, motsvara endast nittio procent af insatta medel med derå upplupen ränta, skall sparbankens verksamhet genast afbrytas och sparbanken ställas under utredning.

§ 8.

Åsidosättes hvad i § 6 eller 7 är föreskrifvet, vare hufvudmän och styrelseledamöter, hvilka i sådant afseende felaktigt förhållande finnes ligga till last, en för alla och alla för

en, insättarne ansvarige för deras fordringars fulla gäldande. der ej kommun eller hushållningssällskap såsom hufvudman åtagit sig ansvar och skyldigheter i samma hänseende. Har reservfond hel och hållen eller till någon del blifvit använd på annat sätt, än § 6 medgifver, vare de, som beslut derom fattat, skyldige att till sparbanken återgälda hvad sålunda obehörigen användt blifvit, ändå att ej visas kan, att förlust derigenom för insättarne uppkommit. I öfrigt vare förvaltare af sparbank för de densamma anförtrodda medel underkastade ansvarighet endast efter de grunder, som för sysslomän i allmänhet gälla, såvidt de icke till ytterligare ansvarighet sig särskildt utfäst. Skulle sparbankens hufvudmän öfverträda bestämd föreskrift i de fastställda stadgarne, vare de skyldige ersätta den möjligen genom sådan öfverträdelse uppkommande skada.

§ 9.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ege rättighet att sjelf eller genom ombud taga kännedom af sparbanks räkenskaper, jemte protokoll samt låne-, säkerhets- och öfriga handlingar; att, derest grundad anledning förekommer till befarande af det i § 7 omförmälda missförhållande emellan tillgångar och insatta medel, förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet och förordna om densammas ställande under utredning, till deltagande hvaruti då jemväl ett ombud af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utses; äfvensom att, der i strid emot hvad i § 6 stadgas om reservfonds bildande, medel från sådan till annat ändamål blifvit använda, mot dem, som i sådant afseende felagtigt förfarande finnes ligga till last, låta föra den talan, hvartill anledning förekommer.

Enahanda rätt att af sparbanks räkenskaper, protokoll och handlingar taga kännedom tillkommer af landstiuget, samt der sparbanken är inrättad för stad som ej tillhör landsting, af stadsfullmäktige årligen utsedt ombud, hvilket, derest tillgångarne finnas hafva nedgått såsom i § 7 sägs, eller reservfondens medel, innan de uppnått det belopp, § 6 stadgar, blifvit för annat ändamål använda, bör derom hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande göra anmälan.

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 19.

§ 10 (= Kongl. Maj:ts förslag § 7, Utsk. § 8).

Öfver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut, i fall hvar om nästföregående § handlar, kan klagan föras hos Kongl. Maj:t i dess Finans-departement, men beslutet går ändå i verkställighet, såvida ej Kongl. Maj:t annorlunda förordnar.

§ 11 (= Kongl. Maj:ts förslag § 8, Utskottets § 9).

Sparbank vare i mål, för hvilka ej annorlunda i lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, der bankens styrelse, enligt de fastställda stadgarne, har sitt säte.

§ 12.

Träder sparbank i verksamhet utan erhållen behörig stadfästelse å stadgan, vare hufvudmän och styrelseledamöter ansvarige, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld för återbetalningen af insatta medel. Skulle, sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förklarat sparbank böra upplösas, den likväl fortsätta annan rörelse, än som hörer till bankens utredning, vare lag samma.

§ 13.

När sparbank varder upplöst, skall, i händelse, efter fullgörande af sparbankens alla förbindelser, någon behållning uppstår, denna användas till befrämjande af ny sparbanks uppkomst eller annat allmännyttigt ändamål, efter tly Kongl. Maj:t, på hemställan af bankens hufvudmän, förordnar. Sker ej sådan hemställan, då må vederbörande landsting eller stadsfullmäktige hos Kongl. Maj:t göra framställning om medlens användande för sådant ändamål, som här ofvan sadgt är.

§ 14. (= Kongl. Maj:ts förslag § 10, Utskottets § 11.)

Med sparbank afses i denna förordning icke sådan inrättning för penningars emottagande eller upplåning, hvarest rätt till vinstutdelning blifvit stiftarne eller deras rättsinnehafvare förbehållen, utan vare i fråga om sådan inrättning och delegarnes ansvarighet för der insatta medel tillämpligt, hvad om bankinrättning i allmänhet enligt lag gäller. Drifves rörelsen under benämning sparbank, skola dock de här ofvan i §§ 7 och 9 gifna bestämmelser i tillämpliga delar å desamma till efterrättelse lända.

Öfvergående stadganden.

Nuvarande sparbanker äro pligtiga att sednast efter 2 års förlopp ställa sig denna förordning till efterrättelse. Derest någon af dem icke inom nämnda tid härefter sökt och vunnit stadfästelse å stadgar, upprättade i öfverensstämmelse med denna förordning, men rörelsen ändock fortsätter, skola hufvudmännen och styrelseledamöterna i sådan sparbank åligga enahanda ansvarighet, som i § 12 blifvit stadgad. Dock skall hvad i § 6 är stadgad derom, att sparbanks reservfond icke må användas innan den öfverstigit tio procent af insatta medel med ränta, ej ega tillämpning i afseende å redan stiftad sparbank förr än 5 år förflutit från slutet af det år, under hvilket denna förordning blir utfärdad.»

af Herr *Grefve Sparre* och Herr *von Möller*, som hufvudsakligen instämma med Grefve *Mörner*.

af Herr *Carlén*.

af Herr *Kolmodin*: "Emot lydelsen af § 10 i Utskottets förslag till förordning angående sparbanker reserverar jag mig på följande grunder:

Att, såsom i Kongl. Maj:ts Proposition skett, bestämma, det behållningen, som uppstår vid sparbanks upplösning, bör användas till grundläggande af ny sparbank, eger sin fulla betydelse, då man såsom regel uppställer, att sådana medel skola öfverlemnas till vederbörande landsting eller, hvad angår städer, hvilka ej i landsting deltaga, till stadsfullmäktige. Synnerligast inom ett helt landstingsområde torde ej gerna hinder kunna framstå mot medlens användande för det angifna ändamålet. Olämpligt deremot synes ett sådant stadgande vara, då man åt hufvudmännen för den upplösta sparbanken öfverlemnar initiativet vid bestämmandet öfver medlens användning. Man kan å ena sidan antaga, att dessa hufvudmäns intresse måste vara fästadt vid den ort, de tillhöra, samt å den andra, att det svårligen kan komma i fråga, att man upplöser *en* sparbank för att på samma ställe omedelbart derefter upprätta *en annan*. Dessutom torde begreppet: sparbank osökt kunna inrymmas under bestämmelsen: allmännyttigt ändamål.

Då Utskottet vidare under vissa förutsättningar föreslår, att ifrågavarande medel skola utan alla vilkor öfverlemnas till vederbörande landsting eller till den kommun, der sparbankens styrelse haft sitt säte; så synas mig dessa bestämmelser lika godtyckliga och otillfredsställande, som det förefaller mig svårt, att åstad-

komma en rättvis fördelning af öfverskottsmedlen mellan flera kommuner i de fall, om hvilka mom. 3 handlar, synnerligast som Utskottet ej med ett ord antydt de grunder, efter hvilka fördelningen bör ske.

Till sist får jag förklara, att jag anser stadgandet i mom. 5 öfverflödigt, då sättet för dessa medels användande beror ej blott på ett ensidigt beslut af hufvudmännen, utan tillika på Kongl. Maj:ts pröfning och godkännande. Vid sådant förhållande torde man kunna antaga, att såväl de bestämmelser, som af redan befintlig sparbanks stiftare blifvit uppställda, som ock de vilkor, som möjligen kunnat fästas vid en eller annan donation, skola vinna behörigt afseende utan ett dylikt speciellt stadgande i sparbankslagen.

På grund af hvad jag här anfört, hemställer jag vördsamt, att § 10 i förordningen angående sparbanker måtte erhålla följande lydelse:

När sparbank varder upplöst, skall, i händelse, efter fullgörande af sparbankens alla förbindelser, någon behållning uppstår, denna användas för allmännyttigt eller välgörande ändamål, efter thy Kongl. Maj:t, på hemställan af sparbankens hufvudmän, förordnar.

Sker ej sådan hemställan af hufvudmännen inom ett år, efter det sparbank blifvit upplöst; då må vederbörande lands-ting eller stadsfullmäktige hos Kongl. Maj:t göra framställning om medlens användande för sådant ändamål, som här ofvan sagdt är.

af Herr *Bovin*, Herr *Norin* och Herr Friherre *Wrede*, hvilka instämma med Herr *Kolmodin*.

af Herr *Beckman* och Herr Friherre *Nordenfalk*, hvilka instämma i det af Herr *Kolmodin* framställda förslag.